

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 58; 108–116 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.58.13915>

УДК [070.16:070.4]:004.77](73+100)

ІНШИЙ БІК РОЗУМУ: МЕДІЙНИЙ ОБРАЗ ІДЕОЛОГІЇ «ТЕМНОГО ПРОСВІТНИЦТВА»

Андрій Мельник

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*

*e-mail: andriy.melnyk@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1646-008X>*

Стаття присвячена образу ідеології «Темного Просвітництва» – неореакційного і антидемократичного руху – в американських та світових мас-медіа. Журналісти акцентують увагу на найбільш скандальних ідеях і стверджують, що вони мають вплив на чинну американську адміністрацію Дональда Трампа. Репортери також виокремлюють постать Кертіса Ярвіна, який із маловідомого блогера завдяки увазі мас-медіа виріс до найбільш впливового і помітного представника «Темного Просвітництва».

Ключові слова: «Темне Просвітництво», Кертіс Ярвін, США, мас-медіа, неореакційний рух.

Постановка проблеми. «Темне Просвітництво» – парадоксальний термін, за яким ховається низка ідей, спрямованих проти демократії, рівності і прогресу. Завдяки медійній увазі цей рух виріс із маргінальної інтернет-субкультури до впливової течії, яку небезпідставно асоціюють із чинною американською адміністрацією. Антидемократичне і антиліберальне позиціонування деяких представників політичного істеблішменту США дало привід популярним мас-медіа звернути увагу на ідеологічну основу цього явища і осіб, чий погляд готували ґрунт для нього.

«Темні просвітники» або, як їх ще називають, «неореакціонери» вважають, що демократія і справжня свобода несумісні, адже загальне виборче право і егалітарна ідеологія не сприяють ефективному управлінню, а також створюють розлогий бюрократичний апарат, який концентрує владу у руках необраних чиновників. Тому представники руху висловлюють прихильність до авторитаризму, який в сучасних умовах має виглядати як управління великою технологічною компанією. Відтак, класичні держави мають поступитись місцем капіталістичним полісам на кшталт Сингапуру, які змагатимуться за громадян. Для встановлення цієї анархо-капіталістичної утопії, передбаченої у працях німецького філософа Ганса-Германа Гоппе, треба подолати опір Собору (The Cathedral) – так «неореакціонери» називають союз мейнстримних медіа та університетів, які підтримують демократичну легітимність, наві'язуючи ліберальну ідеологію і політкоректну риторику.

Очевидна скандальність і неконвенційність ідей «Темного Просвітництва» цілком закономірно забезпечила їм медійну популярність. Утім, журналістів цікавили насамперед персоналії – носії неореакційних ідей і представники політичного і бізнесового істеблішменту, які зазнали їхнього впливу. Серед перших найбільшої уваги удостоївся програміст Кертис Ярвін, який із кінця 2000-х років провадив блог під псевдонімом Менціус Молдбаг, хоча авторство терміну «Темне Просвітництво» належить британському філософові Ніку Ленду, у якого не склалась настільки яскрава медійна кар'єра.

Персоналістський вимір матеріалів про «Темне Просвітництво» цілком виправданий і зрозумілий для популярних медіа. Проте деякі із них намагаються запропонувати історичний контекст. До прикладу, матеріал, опублікований у журналі «Time», розпочинається із порівняння «Темного Просвітництва» із футуристським рухом, засновник якого, Філіппо Томмазо Марінетті, захоплювався автомобілями як втіленням майбутнього і водночас був реакціонером, який зневажав егалітаризм і демократію. Автор статті Ед Саймон наголошує на тому, що вплив Марінетті на Муссоліні та фашистський рух викликає разючі паралелі із сучасними США. Те, що американських неореакціонерів називають (техно)фашистами, закидаючи їм поєднання ідей і практик 20-30-х років минулого сторіччя із технологічною раціональністю XXI ст., – не новина. Навіть більше, Кертис Ярвін публічно висловлювався, що поняття «диктатура» і «монархія» варто позбавити негативних конотацій. Тому висновки автора «Time» звучать загрозливо: «Темне Просвітництво» передбачає повалення ліберального порядку, який визначав демократичні прагнення протягом майже трьох століть. Там, де Просвітництво обіцяло свободу, емансипацію, рівність і солідарність, «Темне Просвітництво» пропонує рабство, ієрархію, кабалу і безжальність».¹ Таке узагальнення може виглядати надміру алармістським, проте журналіст закликає налаштуватись на серйозний тон: «Як це часто буває у випадку з Трампом, експерти не схильні вірити у серйозність слів чи намірів президента. Таке ж зневажливе ставлення іноді супроводжувало футуристів, та й фашистів Муссоліні, до речі, коли вони були на підйомі. Зараз, коли Трамп загрожує давнім американським союзникам від Панами до Мексики, від Канади до Данії, слід пам'ятати про ще більш тривожне переконання футуристів, ніж їхнє поклоніння технологіям, а саме твердження Марінетті про те, що «війна – це гігієна світу».²

Традиційні просвітницькі цінності у XX сторіччі зазвичай критикували представники лівого спектру, академічні філософи із Франкфуртської школи або мислителі-постмодерністи, які бачили у лицемірній раціональності та європоцентричній ідеї прогресу обриси фашизму і тоталітаризму. Натомість, як зазначає автор іспанського видання «El País», неореакціонери критикують Просвітництво із радикально правих позицій і пропонують «поєднання *ancien régime* з ідеологією Кремнієвої долини. Мета полягає в тому, щоб досягти прагматичного, але водночас елітарно-

¹ Simon, E. (2025), "What We Must Understand About the Dark Enlightenment Movement", *Time*, March 24, available at: <https://time.com/7269166/dark-enlightenment-history-essay/> (accessed 06 December 2025)

² Ibid.

го рішення, яке відновить порядок і стабільність у неспокійні часи».³ Тобто «темні просвітники» не відкидають розуму, а радше обмежують його, інструменталізують, позбавляючи будь-якого етичного і невинного їм універсалістського виміру. Простежуючи генеалогію руху, автор «El Pais» стверджує, що він виник на хвилі невдоволення американським консерватизмом періоду адміністрації Джорджа Буша-молодшого унаслідок невдач афганської та іракської кампаній, які супроводжувались універсалістською риторикою. Тому «Темне Просвітництво» можна вважати одним із відгалужень «альтернативних правих» («альт-правих»). Однак цей проєкт особливий своїм технооптимізмом, і, за словами «El Pais», «не дуже відрізняється від антиутопічного майбутнього, описаного в кіберпанк-фантастиці, в якому великі корпорації домінують у гіпертехнологічному суспільстві. Така надзвичайно нерівна технократія також відома як технофеодалізм, в якому влада зосереджена у великих корпораціях, від яких громадяни залежать у найважливіших аспектах свого життя».⁴

З'ясування філософської та ідеологічної приналежності «Темного Просвітництва» – це справа радше академічних досліджень, тому у популярних медіа автори не приділяють цьому надто багато місця. Крім цього, неореакційний рух – виразно антиакадемічний, незважаючи на університетське минуле одного із його засновників, Ніка Ланда. Академічні установи – один із елементів Собору, із яким борються «темні просвітники», як, зрештою, і мейнстримні мас-медіа. Саме увага останніх до постаті Кертіса Ярвіна стала найбільш поширеним форматом висвітлення ідей «Темного Просвітництва».

Чи не найбільш знаменною появою Ярвіна у ліберальних американських медіа можна назвати інтерв'ю «The New York Times». Журналіст видання Девід Маркeze записав розмову із ним, бо вважав, що його ідеї, зважаючи на їхній вплив у політичних та бізнесових середовищах, нині не можна ігнорувати. На запитання про те, чому демократія погана і чому диктатура має вирішити її проблеми, ідеолог «Темного Просвітництва» звертається до постаті Франкліна Делано Рузвельта, важливого для прогресивістських кіл президента, називаючи стиль його правління авторитарним і притаманним для виконавчого директора компанії. До цього ж переліку авторитарних президентів він додає Вашингтона та Лінкольна, і підкреслює, що головним критерієм варто вважати ефективність. Саме тому він порівнює державне врядування із виробництвом ноутбуків Apple, а саму компанію називає монархією. Крім того, Ярвін у саркастичному тоні додає «найкращий аргумент на користь монархії»: «Люди довіряють «The New York Times» більше, ніж будь-якому іншому джерелу у світі, і як управляється «The New York Times»? Це спадкова абсолютна монархія у п'ятому поколінні».⁵ Варто зауважити, що журналіст ставить гостеві запитання, спрямовані переважно на роз'яснення основних постулатів Ярвінового «вчення», проте не цурається оцінних характеристик, закидаючи йому вибірковий підхід в історичних експертах, а також непослідовність, бо у розмові ідеї Ярвіна не звучать так радикально,

³ Fanjul, S. (2024), "NRx: The (underground) movement that wants to destroy democracy", *El Pais, English*, Nov. 30. available at: <https://english.elpais.com/usa/2024-11-30/nrx-the-underground-movement-that-wants-to-destroy-democracy.html> (accessed 10 December 2025)

⁴ Ibid.

⁵ Marchese, D. (2025), "The Interview. Curtis Yarvin Says Democracy Is Done. Powerful Conservatives Are Listening", *The New York Times*, Jan. 18, available at: <https://www.nytimes.com/2025/01/18/magazine/curtis-yarvin-interview.html> (accessed 11 December 2025)

як у його онлайн-дописах. На останнє зауваження Ярвін відповідає, знову ж, доволі іронічно, що говорить так, аби бути зрозумілим читачам «The New York Times». Загалом, архітектоніка цієї розмови виглядає так, що головні висновки про суть поглядів Ярвіна має зробити аудиторія, а тому їх краще подати у неприкрашеному вигляді.

Ще одне свідчення значної медійної популярності постаті Ярвіна – великий портретний нарис (профайл) про нього, опублікований у «The New Yorker». Назва матеріалу – «Змова Кертиса Ярвіна проти Америки» – прямо відсилає до антиутопічного роману Філіпа Рота «The Plot Against America», у якому йдеться про перетворення США на фашистську державу після перемоги на президентських виборах 1940 року знаменитого авіатора і симпатика Гітлера Чарлза Ліндберга, який завдає приголомшливої поразки Рузвельту. Авторка тексту, Ава Кофман, зображує Ярвіна не лише як публічного інтелектуала, але і як приватну особу із складними відносинами із жінками і як прихильника різноманітних конспірологій – від приписування авторства п'єс Шекспіра графові Оксфорду (більше відоме як «антистратфордianство») до твердження про те, що дружина французького президента Бріджит Макрон насправді є чоловіком. Значна частина статті присвячена візиту Ярвіна до французького конспіролога Рено Камю, який мешкає у середньовічному замку на півдні Франції і стверджує, що ліберальні еліти хочуть замінити європейське біле населення вихідцями із Африки і Близького Сходу (т. зв. «Велика заміна», «Great Replacement»). Власне, конспірологічний шлейф теоретизувань Ярвіна – один із вагомих факторів їх популярності тепер. Як зазначає журналістка, «те, що переконує прихильників Ярвіна, – це не стільки обґрунтованість його аргументів, скільки енергія, яку вони випромінюють: він дає своїм слухачам відчуття, що відкриває їм доступ до заборонених знань – про расову ієрархію, історичні змови та підступність демократичного правління, які прогресивна культура намагається придушити. Його підхід спирається на той факт, що більшість американців ніколи не вчилися захищати демократію; їх просто виховали вірити в неї».⁶

Простежуючи вплив Ярвіна на представників республіканського істеблішменту, авторка характеризує його як «своєрідного Макіавеллі» або «цифрового де Местра», хоча, звісно, йдеться не лише про його благодійників із великих технологічних компаній, когось на кшталт Пітера Тіля. Навесні минулого року Ярвін в одному із дописів запропонував виселити усіх палестинців із Сектору Газа і перетворити його на розкішний курорт. У лютому 2025 року на спільній прес-конференції із прем'єром Ізраїлю Беньяміном Нетаньяху Дональд Трамп несподівано для усіх виступив із аналогічною ідеєю перетворення Гази на «Рив'єру Близького Сходу».

Вплив Ярвіна не обмежується пропозиціями провокативних ідей, які важко втілити у життя. У статті, опублікованій у «The Washington Post», автори стверджують, що одіозний Департамент з питань ефективності урядування (DOGE), який очолював Ілон Маск, у своїй діяльності надихався ідеями Ярвіна, хоча відомого бізнесмена не називали серед тих, хто потрапив під його вплив. Натомість, як стверджують журналісти, працівники цієї структури знайомі із поглядами блогера, суть яких у цьому контексті зводиться до фактичної ліквідації державної бюрократії, звільнення усіх урядових службовців, що є важливим елементом боротьби із Собором. Для цієї

⁶ Kofman, A. (2025), "Curtis Yarvin's Plot Against America", *The New Yorker*, June 2, available at: <https://www.newyorker.com/magazine/2025/06/09/curtis-yarvin-profile> (accessed 11 December 2025)

ініціативи Ярвін в одному зі своїх дописів придумав промовисту аббревіатуру RAGE (Retire All Government Employees – Звільніть усіх державних службовців). Утім, діяльність DOGE і персонально Маска не викликала схвалення: недбалу діяльність департаменту він порівняв із оркестром, який складається із шимпанзе, що намагаються виконувати Вагнера. Журналісти «The Washington Post» іронічно прокоментували таке ставлення: «Розчарування Ярвіна в DOGE дещо сюрреалістичне, так, ніби Маркс прожив достатньо довго, щоб тролити більшовиків за неправильне тлумачення «Капіталу»».⁷

Журналіст видання «Politico» Ієн Ворд назвав Ярвіна одним із семи мислителів, які сформували світогляд віце-президента США Джей Ді Венса. У короткій характеристиці поглядів блогера він зробив акцент на тому, що Ярвін пропонує полагодити дегенеративний демократичний порядок «як комп'ютерний програміст, який виправляє якийсь поганий код».⁸ Якщо в матеріалі «The New Yorker» Ярвін постає як творча натура, яка цитує поезію, плаче і дбає про свій публічний образ, то автор «Politico» порівнює його погляди із невибагливим комп'ютерним алгоритмом. Утім, в обидвох випадках йдеться не стільки про примітивність, скільки про брак етичного виміру.

Газета «The Guardian» вбачає у судовому переслідуванні критиків Трампа, обіцянках Маска скоротити до мінімуму державні витрати, мобілізації прихильників MAGA проти традиційних республіканців, які критикували одіозних кандидатів, таких, як Піт Герсет, на важливі посади елементи стратегії Ярвіна щодо ліквідації ліберальної демократії у США. Крім цього, автор видання, Джейсон Вілсон, цитує журналіста і дослідника екстремістських рухів Роберта Еванса, який вважає, що поява Ярвіна цілком закономірна, бо у праворадикальних середовищах не одне десятиліття товмачили про зло ліберальних медіа і корумпованість академічних установ. На думку Еванса, унікальність Ярвіна у тому, що йому вдалось перепакувати і ребрендувати старі реакційні ідеї і зробити їх привабливими для лібертаріанськи налаштованих молодих людей із технологічних індустрій.⁹

Зважаючи на медійний резонанс поглядів Ярвіна, деякі видання не обмежуються переказом звичного переліку, а намагаються з'ясувати джерела його мислення. Автор онлайн-часопису «Public Books» простежує генеалогію поглядів Ярвіна, демонструючи спадковість його поглядів з ідеями колись знаменитого шотландського письменника та публіциста вікторіанської доби Томаса Карлайла. «Моє поклоніння Карлайлу, цьому вікторіанському Ісусові, – це не підліткова пристрасть, а свідомий вибір дорослої людини. (...) Я завжди буду карлайліанцем, так само, як марксист

⁷ Jamison, P., Dwoskin, E. (2025), "Curtis Yarvin helped inspire DOGE. Now he scorns it", *The Washington Post*, May 8, available at: <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/05/08/curtis-yarvin-doge-musk-thiel/> (accessed 11 December 2025)

⁸ Ward, I. (2024), "The Seven Thinkers and Groups That Have Shaped JD Vance's Unusual Worldview", *Politico*, July 18, available at: <https://www.politico.com/news/magazine/2024/07/18/jd-vance-world-view-sources-00168984> (accessed 15 December 2025)

⁹ Wilson, J. (2024), "He's anti-democracy and pro-Trump: the obscure 'dark enlightenment' blogger influencing the next US administration", *The Guardian*, Dec. 21, available at: <https://www.theguardian.com/us-news/2024/dec/21/curtis-yarvin-trump> (accessed 13 December 2025)

завжди буде марксистом», – проголошував Ярвін в одному із своїх онлайн-дописів.¹⁰ Утім, навіть такий глорифікаційний підхід до Карлайла явно вибіркоковий, адже та частина спадку шотландського мислителя, у якій він критикує зловживання капіталізму і яка викликала симпатію у самого Фрідріха Енгельса, цікавить його значно менше, ніж романтизоване вихваляння великих особистостей або расистські зауваги щодо статусу чорношкірого населення США. Проте це не заважає Ярвінові стверджувати, що Карлайл розумів XX сторіччя краще, ніж будь-хто у XX сторіччі, незважаючи на те, що чимало авторів вбачали у його ідейх протофашистські інтенції, а Гітлер в останні тижні перебування у своєму бункері знаходив час, щоб слухати читання фрагментів із Карлайлової «Історії Фрідріха Великого». Автор статті у «Public Books» підсумовує свій огляд саркастичним і водночас попереджувальним тоном: «Якщо вас турбує, що наш віце-президент звертається за інтелектуальним натхненням до людини, яка вважає демократію «передраковим новоутворенням», а рабство – «природними людськими стосунками, подібними до шлюбу», – то ласкаво просимо до 2025 року! Вікно Овертона широко відкрите, тож чому б просто не насолодитися бризом?»¹¹

Висновки. Цей короткий огляд публікацій у переважно ліберально зорієнтованих мас-медіа свідчить про те, що журналісти, пишучи про президентство Трампа і явище MAGA-руху, не обмежуються звітами про примхливий характер чинного американського президента, а й шукають інтелектуальні корені, акцентуючи на ролі ідей у політичному процесі. Водночас, надмірна зосередженість на постаті Кертіса Ярвіна, ідеолога парадоксального «Темного Просвітництва», яке намагається поєднати давній монархізм та позбавлений моральних обмежень гіперраціоналізм технологічної доби, обмежує можливість глибокого і нюансованого аналізу руху. Хоча для популярних мас-медіа такий персоналізований формат цілком зрозумілий, він ускладнює порівняння «Темного Просвітництва» із, до прикладу, контрпросвітницьким рухом кінця XVIII – початку XIX ст., що безумовно додало б історичного контексту, або із значно ближчим хронологічно феноменом «темної мережі інтелектуалів» (Intellectual Dark Web) та Джорданом Пітерсоном, медійний образ якого цілком зіставний із Ярвіновим.¹²

В Україні увага до медійної репрезентації «Темного Просвітництва» важлива з огляду на стратегічне партнерство із США, яке неореакціонери відкидають, зважаючи на їхню зневагу до етичного універсалізму. Крім цього, спосіб висвітлення «Темного Просвітництва» в аналізованих мас-медіа може бути прикладом того, що політична журналістика не може обійтися без ідейної і ціннісної основи.

¹⁰ Kreilkamp, I. (2025), “In the Führerbunker with Carlyle and Yarvin”, *Public Books*, March 3, available at: <https://www.publicbooks.org/in-the-fuhrerbunker-with-carlyle-and-yarvin/> (accessed 14 December 2025)

¹¹ Ibid.

¹² Мельник, А. (2021), “‘Темна мережа інтелектуалів’ і особливості публічної дискусії у США”, *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, Вип. 50, С. 221-231. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (останній перегляд 29 листопада 2025)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Fanjul, S. (2024), "NRx: The (underground) movement that wants to destroy democracy", *El Pais, English*, Nov. 30. available at: <https://english.elpais.com/usa/2024-11-30/nrx-the-underground-movement-that-wants-to-destroy-democracy.html> (accessed 10 December 2025)
2. Jamison, P., Dwoskin, E. (2025), "Curtis Yarvin helped inspire DOGE. Now he scorns it", *The Washington Post*, May 8, available at: <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/05/08/curtis-yarvin-doge-musk-thiel/> (accessed 11 December 2025)
3. Kofman, A. (2025), "Curtis Yarvin's Plot Against America", *The New Yorker*, June 2, available at: <https://www.newyorker.com/magazine/2025/06/09/curtis-yarvin-profile> (accessed 11 December 2025)
4. Kreilkamp, I. (2025), "In the Führerbunker with Carlyle and Yarvin", *Public Books*, March 3, available at: <https://www.publicbooks.org/in-the-fuhrerbunker-with-carlyle-and-yarvin/> (accessed 14 December 2025)
5. Marchese, D. (2025), "The Interview. Curtis Yarvin Says Democracy Is Done. Powerful Conservatives Are Listening", *The New York Times*, Jan. 18, available at: <https://www.nytimes.com/2025/01/18/magazine/curtis-yarvin-interview.html> (accessed 11 December 2025)
6. Simon, E. (2025), "What We Must Understand About the Dark Enlightenment Movement", *Time*, March 24, available at: <https://time.com/7269166/dark-enlightenment-history-essay/> (accessed 06 December 2025)
7. Ward, I. (2024), "The Seven Thinkers and Groups That Have Shaped JD Vance's Unusual Worldview", *Politico*, July 18, available at: <https://www.politico.com/news/magazine/2024/07/18/jd-vance-world-view-sources-00168984> (accessed 15 December 2025)
8. Wilson, J. (2024), "He's anti-democracy and pro-Trump: the obscure 'dark enlightenment' blogger influencing the next US administration", *The Guardian*, Dec. 21, available at: <https://www.theguardian.com/us-news/2024/dec/21/curtis-yarvin-trump> (accessed 13 December 2025)
9. Мельник, А. (2021), "'Темна мережа інтелектуалів' і особливості публічної дискусії у США", *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, Вип. 50, С. 221-231. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (останній перегляд 29 листопада 2025)

REFERENCES

1. Fanjul, S. (2024), "NRx: The (underground) movement that wants to destroy democracy", *El Pais, English*, Nov. 30. available at: <https://english.elpais.com/usa/2024-11-30/nrx-the-underground-movement-that-wants-to-destroy-democracy.html> (accessed 10 December 2025)
2. Jamison, P., Dwoskin, E. (2025), "Curtis Yarvin helped inspire DOGE. Now he scorns it", *The Washington Post*, May 8, available at: <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/05/08/curtis-yarvin-doge-musk-thiel/> (accessed 11 December 2025)
3. Kofman, A. (2025), "Curtis Yarvin's Plot Against America", *The New Yorker*, June 2, available at: <https://www.newyorker.com/magazine/2025/06/09/curtis-yarvin-profile> (accessed 11 December 2025)

4. Kreilkamp, I. (2025), "In the Führerbunker with Carlyle and Yarvin", *Public Books*, March 3, available at: <https://www.publicbooks.org/in-the-fuhrerbunker-with-carlyle-and-yarvin/> (accessed 14 December 2025)
5. Marchese, D. (2025), "The Interview. Curtis Yarvin Says Democracy Is Done. Powerful Conservatives Are Listening", *The New York Times*, Jan. 18, available at: <https://www.nytimes.com/2025/01/18/magazine/curtis-yarvin-interview.html> (accessed 11 December 2025)
6. Simon, E. (2025), "What We Must Understand About the Dark Enlightenment Movement", *Time*, March 24, available at: <https://time.com/7269166/dark-enlightenment-history-essay/> (accessed 06 December 2025)
7. Ward, I. (2024), "The Seven Thinkers and Groups That Have Shaped JD Vance's Unusual Worldview", *Politico*, July 18, available at: <https://www.politico.com/news/magazine/2024/07/18/jd-vance-world-view-sources-00168984> (accessed 15 December 2025)
8. Wilson, J. (2024), "He's anti-democracy and pro-Trump: the obscure 'dark enlightenment' blogger influencing the next US administration", *The Guardian*, Dec. 21, available at: <https://www.theguardian.com/us-news/2024/dec/21/curtis-yarvin-trump> (accessed 13 December 2025)
9. Melnyk, A. (2021), "'Intellectual Dark Web' and Peculiarities of Public Debate in the United States", *Visnyk of the Lviv University. Series Journalism*, Issue 50, p. 221-231, available at: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/11113/11406> (accessed 29 November 2025)

THE OTHER SIDE OF THE REASON: THE MEDIA IMAGE OF THE IDEOLOGY OF THE “DARK ENLIGHTENMENT”

Andrii Melnyk

*Ivan Franko National University of Lviv,
General Tchuprynka Street 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: andriy.melnyk@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1646-008X>*

The “Dark Enlightenment” is a paradoxical term that covers a range of ideas that are opposed to democracy, equality, and progress. Thanks to media attention, the movement has grown from a fringe Internet subculture to an influential movement that is rightly associated with the current American administration. The anti-democratic and anti-liberal positioning of some members of the US political establishment has given popular media outlets reason to pay attention to the ideological basis of this phenomenon and the individuals whose views paved the way for it.

The article is devoted to the image of the ideology of the “Dark Enlightenment” in American and world mass media, such as “The New York Times”, “New Yorker”, “The Guardian”, “El Pais” etc. Journalists focus on the most scandalous ideas and claim that they have an impact on the current US administration of Donald Trump. Reporters also single out the figure of Curtis Yarvin, who, thanks to the attention of the mass media, has grown from a little-known blogger to the most influential and visible representative of the “Dark Enlightenment”.

In Ukraine, attention to the media representation of the “Dark Enlightenment” is important in view of the strategic partnership with the United States which neo-reactionaries reject given their contempt for ethical universalism. In addition, the way the “Dark Enlightenment” is covered in the analyzed mass media can be an example of the fact that political journalism cannot do without an ideological and value basis.

Key words: “Dark Enlightenment”, Curtis Yarvin, USA, mass media, neo-reactionary movement.

Отримано редакцією видання / Received: 26.12.2025

Прорецензовано / Revised: 28.12.2025

Схвалено до друку / Accepted: 29.12.2025

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 28.01.2026